

Laudatio Clara Meijer-Wichmannpenning 2008 voor Arnold Karskens

De voorzitter van onze Liga, Cees Hamelink, is een tijdlang speciaal adviseur voor mensenrechten en media geweest voor de secretaris generaal van de Verenigde Naties. Hij heeft deze functie neergelegd uit protest tegen het feit dat de VN een conferentie over dit onderwerp belegde in Tunesië waar absoluut geen persvrijheid bestaat en journalisten worden vervolgd.

Nu was ik dit jaar een paar weken in Tunesië en ik dacht laat ik eens een Franstalige krant kopen. Tot mijn verassing trof ik er berichten in aan die ik node in de Nederlandse pers heb gemist. Zo werd breeduit op de voorpagina melding gemaakt van een telegram dat de president van Tunesië verzonden had aan de koning van Noorwegen. Deze vorst werd gefeliciteerd met zijn verjaardag. In het telegram werd gewezen op de uitzonderlijk goede betrekkingen tussen de beide landen, speciaal op cultureel gebied en de hoop werd uitgesproken dat de banden nog versterkt zouden worden. In bijna gelijke woorden was een telegram gesteld, gericht aan de koning van Jordanië waarin deze gecondoleerd werd met het overlijden van een stiefmoeder, of een tante, of een ander dierbaar familielid.

Dit was al het nieuws over de wereld buiten Tunesië dat ik aantrof in de krant.

Hoe gelukkig te leven in een land waar persvrijheid bestaat!
In Nederland worden geen journalisten vervolgd, zijn er geen verslaggevers die vastzitten. Integendeel. De regering zorgt zelfs voor de bescherming van journalisten die naar gevaarlijke en onveilige streken gaan zoals Uruzgan. Dat heet 'embedded'.

Nu ben ik nogal slecht in mijn talen en ik dacht, laat ik dat vreemde woord eens opzoeken. Tot mijn verassing gaven drie woordenboeken als vertaling 'vastzitten'.

Embedded journalisten zijn journalisten die zich vrijwillig zo laten inpakken dat zij volledig vastzitten.

Natuurlijk is het in landen waar journalisten onvrijwillig vastzitten slechter gesteld met de persvrijheid dan bij ons. Maar is het vrijwillig vastzitten niet beschamender?

Gelukkig is er één grote uitzondering. Arnold Karskens. Hij krijgt de Clara Meijer-Wichmann penning 2008 van de Liga voor de Rechten van de Mens en van J'accuse omdat hij als enige Nederlandse journalist zich niet heeft laten inpakken. Hij is naar Afghanistan gegaan, unembedded en heeft met de mensen van het land gesproken. Hij heeft bericht over de honderden burgerslachtoffers van de oorlogsvoering en de directe Nederlandse betrokkenheid daarbij.

Een paar weken geleden bezocht ik de weblog van Arnold Karskens. Ik vinkte de rubriek 'Nieuws' aan waarop hij commentaar geeft op actuele zaken.

Het eerste wat ik las was een korte beschouwing over een idee van Groen Links, om, met overheidsgeld, een mediafonds op te richten voor verslaggevers in conflictgebieden. Arnold noemde het idee sympathiek maar onuitvoerbaar. De kans was klein dat het er van zou komen, juist omdat dit mediafonds op overheidsgeld zou zijn aangewezen..

Arnold schreef: "Door al dat slaafse embedded gedrag raakt de eerste taak van de journalistiek steeds meer in het nauw, namelijk vrij en onverveerd berichten". Meteen daarna kwam hij met een alternatief plan. Laat journalisten die onder de vleugels van defensie naar Afghanistan gaan de helft van de kosten die zij uitsparen doordat defensie hun reis enz. betaald in een fonds stoppen. Voor journalisten die niet embedded naar oorlogsgebieden gaan.

Dit korte nieuwsitem bevat al drie zaken die Clara Meijer-Wichmann dierbaar waren.

Ten eerste de principiële stellingname over de verantwoordelijkheid van de journalist.
Ten tweede de bereidheid om op een goede manier met de ander in gesprek te gaan.
Ten derde het niet laten bij een commentaar. Arnold komt met een praktisch plan.

Clara Meijer Wichmann, die leefde van 1885 tot 1922 heeft zich op allerlei terreinen voor de mensenrechten ingezet. Voor de rechten van de vrouw. Voor humanisering van het strafrecht.
Tegen de oorlog. Voor een socialistische wereld, waarbij zij elke gedachte aan een dictatuur en aan staatsdwang verwierp en zo tot anarchistische opvattingen kwam.

Hoewel zij een uitgesproken intellectueel was, heeft zij zich voor al deze zaken ook praktisch en organisatorisch ingezet. En voor de vrijheid van het woord. Zij zat in de redactie van *De Nieuwe Amsterdammer*, de zogenaamde *Mosgroene*. Een progressief weekblad dat opgericht werd toen de redacteur van *De Amsterdammer*, H.P.L. Wiessing, ontslagen was omdat hij te linkse opvattingen verkondigde.

Centraal stond bij Clara Wichmann de samenhang van alle mensenrechten en het besef dat doel en middelen in overeenstemming met elkaar moesten zijn. Zij meende dat een betere wereld maakbaar was. Maar niet, zoals haar tijdgenoot Lenin dacht, door deze met geweld en van bovenaf aan de mensen op te leggen en zoals thans onze tijdgenoten denken die verantwoordelijkheid dragen voor het gebeurde in Irak en de 'opbouwmissies' in Afghanistan.

Het zijn ook criteria voor de naar haar genoemde penning. Van belang is verder of iemand risico's heeft gelopen of offers heeft gebracht door haar of zijn opkomen voor de mensenrechten. Arnold Karskens beantwoordt aan al deze criteria. Aan de laatste wel heel in het bijzonder.

Vanaf 1980 heeft hij als oorlogsverslaggever en fotograaf conflictgebieden bezocht in 27 landen op vijf continenten. Hij heeft overal en altijd gerapporteerd over mensen en de schendingen van hun rechten. Daarbij ging en gaat het over een breed scala van mensenrechten.

En er is meer. Arnold Karskens is ook op andere wijze praktisch bezig geweest.

Ik noemde zijn plan voor een fonds voor niet ingepakte journalisten.

Hij verzorgt een masterclass oorlogsverslaggeving.

Aan hem is het te danken dat de praktijken zijn onthuld van de Nederlander, die het mogelijk maakte dat Saddam Hussein de gifgassen kon ontwikkelen waarvan duizenden Irakezen het slachtoffer werden en dat de man hiervoor berecht werd.

Hij richtte een stichting op voor onderzoek van dit soort oorlogsmisdaden .

Hij schreef over illegalen in Nederland en over de kraakbeweging.

Hij heeft hij acht boeken gepubliceerd of er als schrijver en fotograaf aan meegewerkt.

Ik keer terug naar Uruzgan. Niet alleen journalisten laten zich inpakken en vastzetten. Ook een schrijver van naam deed het. En politici die over de regeringspolitiek moeten oordelen en beslissen.

Ik noteerde een krantenbericht over een bezoek van tien leden van de Nederlandse kamercommissie voor defensie die vorig jaar augustus Uruzgan, d.w.z. de versterkte kampen van de Nederlandse militairen, bezochten. Het was de tijd dat er over de tweede missie gesproken werd. Men sprak overigens van 'voortzetting'. Op zich al een eufemisme, de eerste missie werd indertijd als eenmalig gepresenteerd..

De delegatie was maar liefst vier dagen in Afghanistan geweest. En zij zagen vooruitgang. Zelfs "behoorlijke" vooruitgang, zoals één van hen, de heer Mark Rutte, opmerkte. En het kamerlid Martijn van Dam wist zelfs te berichten – ik citeer de NRC van 31.8.2007 - dat "Het goede nieuws is dat alle kinderen in Uruzgan weer naar school kunnen (...) De Afghaanse minister van Onderwijs zei dat op korte termijn ruim honderd scholen worden geopend". En de krant dan gaat verder: 'Dat is volgens hem heel belangrijk, omdat dan kinderen niet mee hoeven uit te wijken naar de omstreken koranscholen in het buurland Pakistan.'

Voor de goede orde: Pakistan ligt hemelsbreed een 200 km van Uruzgan, over de weg denk ik minstens 500 km. door de bergen. Een hele zit in de schoolbus, dacht ik toen ik het las.

We zijn inmiddels vijftien maanden verder.
Zouden die kinderen in Uruzgan nu liedjes ten gehore brengen met teksten als:

'Martijn, Martijn
Wat fijn, wat fijn,
Dat er nu scholen zijn!'

Ik vrees van niet. Ik heb overigens de heer Martijn van Dam niet meer gehoord over zijn scholen.

Ik sta hier zo lang bij stil want de onzin van dit delegatielid staat niet op zich zelf. De Nederlandse politiek t.a.v. Afghanistan is er op gebaseerd., is ingepakt en zit vast. 'Pleister op de ogen, pleister op de mond' luidt de titel van een boek van Arnold Karskens (over de Nederlandse oorlogsverslaggeving in Kosovo). 'Pleister op de ogen, pleister op de oren, maar wel een grote mond', zou een goede titel zijn voor een boek over de verdedigers van het Nederlandse beleid in Uruzgan.

Dit alles onderstreept slechts het belang van de niet ingepakte berichtgeving van Arnold Karskens over de Nederlandse betrokkenheid in Afghanistan. De oorkonde die hem zo dadelijk met de penning overhandigd wordt, eindigt met de zin: "Zijn berichtgeving heeft de vraag naar de Nederlandse straffeloze medeplichtigheid aan de oorlogsmisdrijven buitengewoon urgent gemaakt." Het is het thema van deze avond.

Ik heb vaker de laudatio uitgesproken. Meestal zeg ik daarbij het volgende. De penning gaat naar één persoon. Maar onze dank en waardering geldt ook allen die met hem – of haar – samenwerken en opkomen voor dezelfde mensenrechten. Helaas is dit vanavond niet mogelijk. Als principieel niet embedded journalist staat Arnold Karskens vrijwel alleen. Hij is een witte raaf. Treurig is dat de pers en zelfs de talrijke columnisten nauwelijks gewag maken van zijn werk, van zijn berichten en van zijn inzet.

Maar gelukkig heeft hij podia. Ik noem het weekblad *De Nieuwe Revue*. Ik noem het dagblad *De Pers*. In veel praat- en actualiteitenprogramma's van radio en TV is hij te gast geweest. Ik noem er slechts één bij name, omdat de naam ervan symbolisch is voor de officiële embedded voorstelling van de werkelijkheid van Uzurgan en de 'opbouwmissie': De leugen regeert.

Beste Arnold Karskens, zoals elke penning heeft ook de Clara Meijer Wichmannpenning – die de voorzitters van de Liga en van J'accuse je nu gaan overhandigen - twee kanten. Deze penning heeft ook figuurlijk twee kanten. De penning is een bewijs van onze erkentelijkheid, van dankbaarheid voor hetgeen je gedaan hebt voor de mensenrechten. En het is tevens een aansporing om door te gaan. Witte raaf blijf krassen. Want je krast de feiten over mensen en hun mensenrechten.